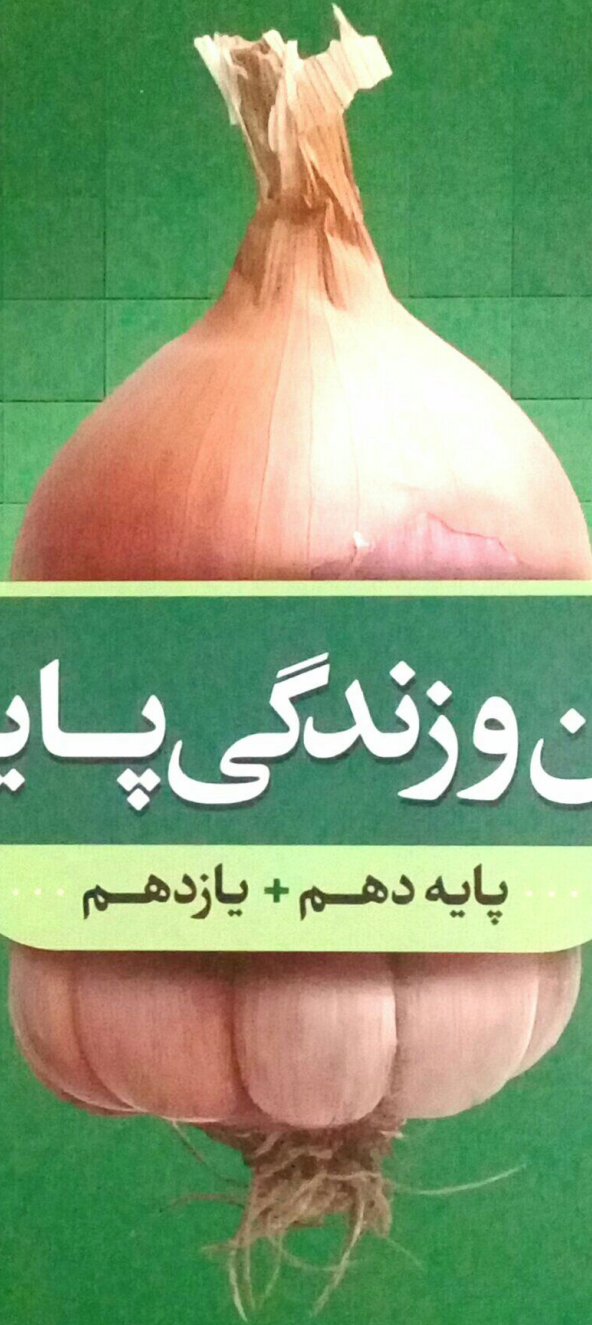

سازمان اسناد و کتابخانه ملی
گاج

مجموعه کتاب‌های
سیر تا پیاز

دین و زندگی پایه

پایه دهم + یازدهم

۱۲

آزمون دوره‌ای و جامع

۲۴

خلاصه نموداری در انتهای درس‌ها

۱۸۷

ایستگاه آیه حدیث و شعر

۲۲۶۳

تست کنکور و تالیفی

دانلود رایگان مطالب درسی ، PDF و نمونه سوال

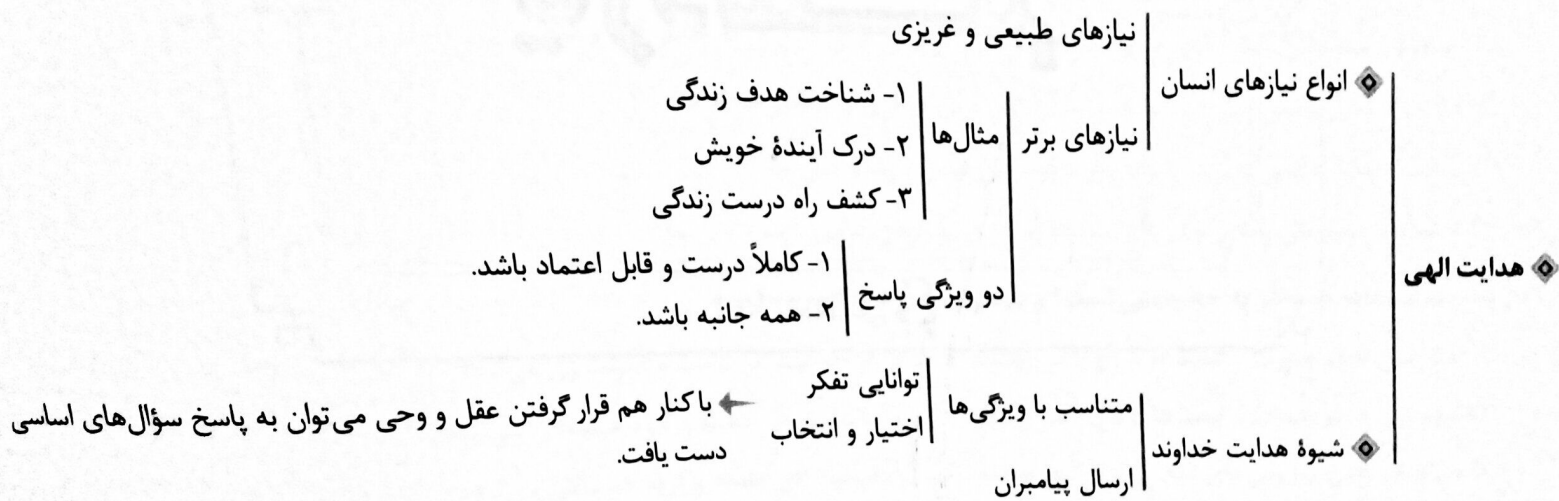
www.81BRN.blog.ir

دین و
زندگی

۱۱

درس اول: هدایت الهی

ساختار کلی درس

ایستگاه آیه

آب، مایه حیات و موضوع کلی

آیه ۳۰

ترجمه کلیه کلمات

ترجمه روان

وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ

و هر چیز زنده‌ای را از آب قرار دادیم (پدید آوردیم).

تفسیر

۱ آب، حیات‌بخش همه جهان مادی از جمله بشر است. ﴿كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ﴾

۲ بشر با آب، نیازهای طبیعی و جسمی‌اش را برطرف می‌سازد. ﴿الْمَاءِ﴾

۳ انسان، ادامه حیات خویش را با آب میسر می‌گرداند. ﴿حَيٍّ﴾

۴ آب مایه حیات، ریشه تمام زیبایی‌ها و اساس زندگی در جهان هستی (مادی) است. ﴿مِنَ الْمَاءِ كُلِّ شَيْءٍ حَيٍّ﴾

۵ یکی از نیازهای طبیعی و غریزی انسان، نیاز به آب است که خداوند پاسخ به این نیاز را در جهان خلقت آماده کرده و راه آگاه شدن از آن‌ها را به انسان داده است. ﴿جَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ﴾

✓ **کلید واژه: الماء - حی**

انسان با آب نیازهای طبیعی و جسمی‌اش را برطرف می‌سازد و به طور کلی آب، حیات‌بخش جهان مادی از جمله ما انسان‌هاست.

ایستگاه آیه

آب، حیات بخش سرزمین های مرده و موضوع کلی

میتاً	بلدۀ	بهی	لُحیی
مرده را	زمین	با آن	تا زنده کنیم

تا به وسیله آن (باران) سرزمینی مرده را زنده کنیم.

فرقان، ۴۹

ترجمه کلیه کتب

ترجمه روان

۱ آب، پاسخ به نیازهای طبیعی، جسمی و مادی انسان و حیات بخش جهان هستی است. (لُحیی)

۲ آب، برطرف کننده یکی از نیازهای طبیعی و غریزی انسان است که در جهان خلقت به صورت باران تعبیه شده است. (لُحیی بهی)

۳ یکی از دلایل امکان معاد، اشاره به نظام مرگ و زندگی در طبیعت است که زنده شدن زمین مرده با آب، نمونه ای از آن است. (# ترکیبی با

درس ۴ پایه دهم) (لُحیی - میتاً)

✓ **کلید واژه: لُحیی - میتاً**

پایه

سؤال

جواب

حیات روح بشر وابسته به چیست؟ چه چیزی به روح و درون انسان شادابی و طراوت می بخشد؟ چگونه می توان به این اکسیر حیات دست یافت؟

دین الهی که در آن هدایت بشر از سوی خدا نهفته است، حیات بخش روح انسان است و با ایمان به خدا و اجابت فرمان او و رسولش می توان به آن دست یافت.

ایستگاه آیه

اجابت خدا و رسول، مایه حیات بخشی انسان

۱۲۶ **اِنشَاء** يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَ لِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ

ترجمه کلمه به کلمه ای کسانی که ایمان آورده‌اید اجابت کنید (بپذیرید) برای خدا و برای پیامبر زمانی که دعوت کند شما را برای آن چه حیات می‌بخشد شما را

ترجمه روان ای کسانی که ایمان آورده‌اید، دعوت خدا و پیامبر را اجابت کنید؛ هرگاه که شما را به چیزی فرا می‌خواند که به شما زندگی و حیات می‌بخشد.

پیام

۱ این آیه خطاب به مؤمنان و جامعه ایمانی است. «یا ایها الذین آمنوا»

۲ اجابت (اطاعت از) خدا و رسولش، شرط رسیدن به حیات حقیقی است. «استجیبوا - یحییکم»

۳ بخشیدن زندگی نیکو، معلول (نتیجه) اجابت خدا و رسول است. «لما یحییکم»

۴ حیات طیبه، مرهون (در گرو) اجابت خدا و رسول است. «استجیبوا - یحییکم»

۵ شرط ایمان واقعی، اجابت خدا و پیام‌آورش می‌باشد. «آمنوا استجیبوا»

۶ دین یعنی اجابت خدا و رسولش که زندگی بخش و مایه حیات روح انسان است. «یحییکم»

۷ این آیه به نیاز برتر «کشف راه درست زندگی» یا چگونه زیستن اشاره دارد که فرمان خدا و رسول (دین) را به عنوان راه درست زندگی ارائه

می‌کند. «یحییکم»

✓ **کلید واژه:** استجیبوا - دعاکم - یحییکم

از این رو امام سجاد علیه السلام پیوسته این دعا را می‌کرد که: «خدایا ایام زندگانی مرا به آن چیزی اختصاص بده که مرا برای آن آفریده‌ای.»

- ۱ خواسته پیوسته انسان خردمند از خداوند، تخصیص یافتن زندگی‌اش به هدف حقیقی آن است.
- ۲ اگر انسان هدف زندگی‌اش را نشناسد یا در شناخت آن دچار خطا شود، عمرش صرف غیرهدف می‌شود و در نتیجه موجب اتلاف عمر و از دست رفتن آن و ابتلا به زیان‌کاری می‌شود.
- ۳ دست یافتن به پاسخ سؤال از هدف زندگی انسان، بسیار مهم و حیاتی است. زیرا این خطر وجود دارد که در صورت ندانستن هدف، زندگی خود را به اشتباه صرف کارهایی بکنیم که برای آن‌ها خلق نشده‌ایم و سرمایه‌ای را از دست دهیم که نه ارزش آن قابل مقایسه با سایر لوازم باشد و نه امکان به دست آوردن مجدد آن وجود دارد. (# ترکیبی با درس ۱ پایه دهم)

✓ **کلید واژه:** برای آن آفریده‌ای

روزها فکر من این است و همه شب سخنم از کجا آمده‌ام، آمدنم بهر چه بود که چرا غافل از احوال دل خویشتم به کجا می‌روم آخر نمایی وطنم «دیوان شمس، مولوی»

- ۱ این شعر به دغدغه و دل‌مشغولی مقدّس انسان‌های جست‌وجوگر اشاره دارد؛ یعنی کسانی که برای خود و فرصت زندگی‌ای که در اختیارشان قرار گرفته است، ارزش قائل‌اند.
 - ۲ این شعر درباره‌ی کسانی است که نمی‌خواهند عمر خود را که یک موهبت یگانه و تکرارناپذیر است، به آسانی از دست بدهند.
 - ۳ سؤال از شناخت هدف زندگی در «آمدنم بهر چه بود» و پرسش از درک آینده‌ی خویش در «به کجا می‌روم آخر» و پاسخ آن در «نمایی وطنم» نهفته است که این دو نیاز با کشف راه درست زندگی ارتباط دقیقی دارند.
 - ۴ این سؤالات نشان‌دهنده‌ی بیداری و هوشیاری انسان و ورود وی به وادی انسانیت است.
 - ۵ این شعر بیانگر توجه انسان به ارزش زندگی و آگاهی از زیانی است که در صورت نیافتن پاسخ، در انتظار اوست.
 - ۶ ارزش هرکس به درک و فهم وی از حقیقت هستی و شناخت جایگاه خود در نظام آفرینش بستگی دارد. (خودشناسی یا خویش‌شناسی)
 - ۷ شناخت مبدأ و معاد برای بیرون آمدن هر انسانی از غفلت لازم است.
 - ۸ زمانی که انسان، اندکی از سطح زندگی روزمره (غفلت) فراتر رود و در افق بالاتری بیندیشد، خود را با نیازهای مهم‌تر روبه‌رو می‌بیند.
 - ۹ در مصراع «به کجا می‌روم آخر نمایی وطنم» شاعر با توجه به این‌که دنیا وطن انسان نیست و به دنبال آخرت است آیه «وَمَا هَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَهْوٌ وَ لَعِبٌ وَ إِنَّ الدَّارَ الْآخِرَةَ لَهِيَ الْحَيَوَانُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ» را ترسیم نموده و سرای آخرت «الدَّارَ الْآخِرَةَ» را وطن خویش می‌داند.
- (# ترکیبی با درس ۳ پایه دهم)
- ✓ **کلید واژه:** از کجا - بهر چه - به کجا

♦ **دقت کنیم** شعر «روزها فکر من این است و همه شب سخنم ...» به موضوع خودشناسی که سودمندترین دانش‌هاست، شامل خداشناسی (از کجا آمده‌ام)، شناخت هدف زندگی (آمدنم بهر چه بود) و معادشناسی (به کجا می‌روم آخر) اشاره دارد. (# ترکیبی با درس ۲ پایه دهم)

♦ پاسخ به این سؤال‌ها (درک آینده‌ی خویش) فقط از عهده‌ی کسی (خدا) برمی‌آید که کاملاً از جهان دیگر و زندگی پس از مرگ آگاه باشد و زاد و توشه‌ی آن را بشناسد و به دیگران اطلاع دهد.

◆ اشتباه نکنیم

چگونه زیستن ← راه درست زندگی

چرا زیستن ← شناخت هدف زندگی

◆ دقت کنیم

کشف راه درست زندگی (چگونه زیستن)، تنها دغدغهٔ انسان‌های فکور و خردمند نیست، بلکه دغدغهٔ دیگر آن‌هاست. در واقع هر سه نیاز برتر، دغدغهٔ انسان‌های فکور و خردمند است.

راه خروج از زیان کاری - موضوع کلی

و العَصْرِ، إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَ تَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَ تَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ

ترجمه کلی و کلیه
قسم به زمان همانا انسان در زیان مگر کسانی که ایمان و انجام کارهای و سفارش به حق و سفارش به صبر است
آوردند دادند نیک کردند کردند

ترجمه روان
سوگند به زمان، همانا [نوع] انسان در زیان است، مگر کسانی که ایمان آورده‌اند و کارهای شایسته انجام داده‌اند و به حق و صبر سفارش کرده‌اند.

- ۱ به خاطر ارزش دوران عمر و تاریخ بشر، خداوند به آن قسم خورده است. (و العَصْرِ)
 - ۲ نوع انسان همواره در خسران و زبانی بزرگ قرار دارد. (الانسان لَفِي خُسْرٍ)
 - ۳ انسان‌های مؤمن و کسانی که عمل صالح انجام می‌دهند و سفارش به حق و شکیبایی می‌کنند، زیان‌کار نیستند. (إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا -)
 - ۴ ایمان، بر عمل مقدم است. (آمَنُوا و عملوا الصالحات)
 - ۵ بدون ایمان، عمل و سفارش دیگران به حق و صبر، خسارت و زیان [بزرگ] برای انسان است که توصیه به حق و صبر مصداقی از امر به معروف است. (تَوَاصَوْا)
 - ۶ تنها راه جلوگیری از خسران و زیان، ایمان و عمل به دین الهی و سفارش به حقیقت و شکیبایی است. (إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا و عَمِلُوا الصالحات و تَوَاصَوْا)
 - ۷ این آیه از جهت اشاره به اهمیت دادن به عمر، به نیاز کشف راه درست زندگی که دغدغه‌ای جدی است، اشاره دارد. زیرا انسان فقط یک بار به دنیا می‌آید و یک بار زندگی در دنیا را تجربه می‌کند. (و العَصْرِ)
 - ۸ انسان می‌داند که اگر هدف حقیقی خود را نشناسد یا در شناخت آن دچار خطا شود، عمر خود را از دست داده است. این آیه از این نظر به نیاز «شناخت هدف زندگی» راهنمایی می‌کند. (و العَصْرِ)
- ✓ **کلید واژه:** خُسْر - آمَنُوا و عملوا الصالحات - تَوَاصَوْا

با توجه به توضیحات، بررسی کنید که:

الف) آیا دستگاه تفکر انسان به تنهایی می‌تواند به این سؤال‌ها پاسخ کامل و جامع دهد؟ چرا؟

کسی می‌تواند انسان را در جهت پاسخگویی درست به نیازهای برتر رهنمون کند که آگاهی کاملی از خلقت انسان، جایگاه او در نظام هستی، ابعاد دقیق و ظریف روحی و جسمی و نیز فردی و اجتماعی او، چگونگی زندگی در جهان آخرت و ارتباط آخرت با دنیا داشته باشد. اما با توجه به این که دستگاه تفکر و اندیشه انسان دارای محدودیت است و نیز از طریق علوم بشری نمی‌تواند اطلاعات مذکور را به طور کامل و دقیق بگیرد، پس نمی‌تواند به نیازهای برتر پاسخ کامل و جامع دهد.

هر انسانی از همان ابتدای جوانی نیازمند برنامه کامل زندگی و پاسخ به نیازهای برتر است. اگر انسانی بخواهد خودش به جست‌وجوی پاسخ برخیزد، سال‌های متمادی از عمر خود را باید صرف تحقیق و مطالعه کند و باز هم به پاسخ کامل نرسد. حتی اگر هم برسد، بخش عمده عمر خود را از دست داده است و تازه باید حرکت را آغاز کند، یعنی بیشتر عمر خود را تلف کرده است. اما اگر خداوند این برنامه را از ابتدا برای انسان آماده کرده باشد، هر انسانی می‌تواند از همان آغاز جوانی قدم در راه سعادت بگذارد و از تمام ظرفیت عمر خود برای کسب کمالات استفاده کند. اما کسی که چنین نکند و خودش دست به جست‌وجو بزند، آخرش خواهد گفت:

جوانی صرف ره کردم که یابم زندگانی را نجستم زندگانی را و گم کردن جوانی را

ب) آیا انسان به تنهایی می‌تواند مسیر سعادت را طراحی کند؟ چرا؟

از آن‌جا که طراحی مسیر سعادت انسان بستگی به پاسخ کامل و جامع به سؤالات و نیازهای بنیادین دارد و انسان نمی‌تواند به تنهایی به آن‌ها پاسخ دهد، نمی‌تواند به تنهایی مسیر سعادت خویش را طراحی نماید.

امام کاظم علیه السلام به شاگرد برجسته خود، هشام بن حکم فرمود:

«ای هشام، خداوند رسولانش را به سوی بندگان نفرستاد، جز برای آن که بندگان در پیام الهی تعقل کنند. کسانی این پیام را بهتر (احسن) می پذیرند (معلول) که از معرفت برتری (افضل) برخوردار باشند (علت)، و آنان که در تعقل و تفکر برترند (افضل) (علت) نسبت به فرمان های الهی داناترند (اعلم) (معلول) و آن کس که عقلش کامل تر است (اکمل) (علت) رتبه اش در دنیا و آخرت بالاتر است (اعلی - ارفع) (معلول)».

- ۱ هدف انحصاری ارسال رسولان، تعقل انسان ها در پیام الهی بوده است.
- ۲ این حدیث بیانگر رابطه عقل و وحی الهی و هم چنین گذر هدایت الهی از مسیر ویژگی های انسان است.
- ۳ انسان با عقل خود در پیام الهی تفکر می کند و با کسب معرفت و تشخیص بایدها و نبایدها، راه صحیح زندگی را می یابد و پیش می رود.
- ۴ تحقق هدف نهایی خلقت انسان که تقرب به خداست نتیجه هماهنگی عقل و وحی است.
- ۵ رتبه برتر در دنیا و آخرت نصیب کسی است که عقلش کامل تر باشد.
- ۶ این حدیث بیانگر تقدم عقل بر وحی الهی، جهت اثرپذیری با تفکر و تعقل در پیام الهی است.

✓ **کلید واژه:** پیام الهی - تعقل - معرفت

ایستگاه آیه

اراده و اختیار انسان - موضوع کلی

إِنَّا	هَدَيْنَاهُ	السَّبِيلَ	إِمَّا	شَاكِرًا	وَ	إِمَّا	كَفُورًا
همانا ما	هدایت کردیم او را	به راه	یا	سپاسگزار است	و	یا	ناسپاس

ترجمه آیه به کلیه

ترجمه روان

ما راه را به او [انسان] نشان دادیم یا سپاسگزار خواهد بود یا ناسپاس.

۱ از آن جا که خداوند به انسان قدرت اراده و اختیار داده است، انسان می تواند راه های دیگری را نیز برگزیند. (شاکرًا - کفورًا)

۲ انسان صاحب اراده و آزاد آفریده شده و مسئول سرنوشت خویش است و راه رستگاری و شقاوت (حق و باطل) به او نشان داده شده است. (هدیناه)

۳ فلسفه نبوت (هدایت تشریحی)، مختار آفریده شدن انسان برای انتخاب مسیر بوده است. (شاکرًا - کفورًا)

۴ علت و حکمت نبوت، نشان دادن راه به انسان است و خداوند به وسیله پیامبران راه شکرگزاری را تبیین می کند و به نیاز کشف راه درست

زندگی پاسخ می دهد. (هدیناه السبیل)

۵ لازمه مختار آفریده شدن انسان، هدایت الهی است. (هدیناه)

۶ این آیه در درس ۲ پایه دهم در معرفی اختیار به عنوان سرمایه رشد انسان آمده است. (شاکرًا - کفورًا) (# ترکیبی با درس ۲ پایه دهم)

۷ پیمودن راه دین، شکر نعمت الهی و انحراف از آن، کفران و ناسپاسی است. (شاکرًا - کفورًا)

۸ خداوند، بر انسان، حجت را تمام کرده است و راه را نشان داده است. (هدیناه)

✓ **کلید واژه:** هدیناه - شاکرًا - کفورًا

تکمیل کنید

اگر خداوند به سؤال‌های اساسی انسان پاسخ ندهد و او را رها کند (شرط)، انسان در قیامت می‌تواند اعتراض کند و این بهانه را بیاورد و بگوید: از آن جایی که تو (خداوند) خود ما را رها کردی و برای ما راهنمایی نفرستادی که به سؤالاتمان پاسخ دهد، به این خاطر گمراه شدیم. اگر یک پیامبر می‌فرستادی او را اطاعت می‌کردیم.

خداوند، در قرآن کریم درباره تمام و کامل شدن حجت الهی (اتمام حجت)، با فرستادن انبیا (ارسال رسولان) فرموده است:

ایستگاه آریه

اتمام حجت با ارسال پیامبران موضوع کلی

رَسُولًا مَبَشِّرِينَ وَ مُنذِرِينَ لِنَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ
پیامبرانی مژده‌دهنده و هشداردهنده تا نباشد برای مردم بر خدا دلیلی بعد از پیامبران
رسولانی (را فرستاد که) بشارت‌دهنده و اندازکننده باشند، تا بعد از آمدن پیامبران، برای مردم در مقابل خداوند، دستاویز و دلیلی نباشد

وَ كَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا
و می‌باشد خدا شکست‌ناپذیر و حکیم
و خداوند شکست‌ناپذیر و حکیم است.

- ۱ لزوم هدایت تشریحی (هدایت ویژه انسان)، برای اتمام حجت الهی بر انسان بهانه‌جوست. (لِنَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ)
 - ۲ شیوه دعوت پیامبران بر دو محور بیم و امید است. (مَبَشِّرِينَ وَ مُنذِرِينَ)
 - ۳ ارسال رسولان بر اساس صفت عزت و حکمت الهی است (عَزِيزًا حَكِيمًا)، تا بهانه و دستاویزی نباشد. (عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ)
 - ۴ خداوند متعال رسولان و پیام‌آوران خویش را همراه با تبشیر و انذار به عنوان مبشر و منذر ارسال فرمود تا حجت بر مردم تمام شود و عزت و حکمت خداوند به اثبات برسد. (مَبَشِّرِينَ وَ مُنذِرِينَ - عَزِيزًا حَكِيمًا)
 - ۵ یکی از حکمت‌های بعثت پیامبران، اتمام حجت است. (حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ)
 - ۶ چون خداوند حکیم است، لذا برای هدایت انسان و بسته شدن (مسدود شدن) راه هر عذر و بهانه‌ای پیامبران را فرستاده است. (حُجَّةٌ - حَكِيمًا)
 - ۷ اتمام حجت بر انسان با ارسال رسولان، معلول عزت و حکمت خداوند است. (حُجَّةٌ - حَكِيمًا)
 - ۸ ارسال پیامبران بشارت‌دهنده و اندازدهنده، نشان‌دهنده اختیار انسان در قبول یا رد هدایت الهی است. (رَسُولًا)
- کلید واژه: رَسُولًا - حُجَّةٌ - عَزِيزًا حَكِيمًا

◆ نکته راهبردی

◆ گاهی تقسیم‌بندی‌هایی از هدایت الهی برای انسان و موجودات ارائه می‌شود که به برخی از آن‌ها اشاره می‌کنیم:

عامه (عمومی): هدایت همه موجودات توسط خداوند

◆ هدایت

خاصه: هدایت ویژه هر موجود متناسب با خصوصیاتش

تکوینی (عمومی): هدایتی که بر اساس خلق استعداد و غرایز انجام می‌پذیرد.

◆ هدایت

تشریحی (شرع): قانون | باید‌ها
هدایتی که بر اساس انزال کتاب و ارسال رسل انجام می‌گیرد. | نباید‌ها

تکوینی

◆ هدایت انسان

هدایت انسان هم تکوینی و هم تشریحی است؛ هدایت تشریحی، هدایت ویژه انسان است.

تشریحی

تکرارناپذیری عمر انسان - موضوع کلی

مرد خردمند هنرپیشه را عمر دو بایست در این روزگار
تا به یکی تجربه آموختن با دگری تجربه بردن به کار

«سعدی»

۱ این شعر به نیاز برتر انسان یعنی «کشف راه درست زندگی» اشاره دارد.

۲ دغدغه انسان‌های فکور و خردمند پاسخ به سؤال «چگونه زیستن» است.

۳ برای انسانی که عمر محدود دارد، انتخاب راه درست اهمیت ویژه‌ای دارد.

۴ دغدغه چگونه زیستن از آن‌رو دغدغه‌ای جدی است که انسان فقط یک بار به دنیا می‌آید و یک بار زندگی در دنیا را تجربه می‌کند؛ بنابراین در این فرصت تکرار نشدنی، باید از بین همه راه‌هایی که پیش روی اوست، راهی را برای زندگی انتخاب کند که به آن مطمئن باشد و بتواند از همه سرمایه‌هایی که خداوند به او داده است، به خوبی بهره‌مند شود و به آن هدف برتری که خداوند در خلقت او قرار داده است، برسد.

۵ یکی از ویژگی‌های پاسخ به نیازهای برتر، کاملاً درست و قابل اعتماد بودن است. زیرا عمر محدود آدمی برای تجربه کردن و آزمودن پاسخ احتمالی و مشکوک کافی نیست. به خصوص که راه‌های پیشنهادی هم بسیار زیاد و گوناگون است.

✓ **کلید واژه:** خردمند - عمر - تجربه

تربنها

♦ برترین نیازها: ۱- شناخت هدف زندگی ۲- درک آینده خویش ۳- کشف راه درست زندگی

♦ زمانی که انسان اندکی از سطح زندگی روزمره و نیازهای طبیعی فراتر رود و در افق بالاتری بیندیشد، خود را با نیازهای مهم‌تر از نیازهای طبیعی و غریزی روبرو می‌بیند.

♦ کسانی پیام الهی را بهتر می‌پذیرند که از معرفت برتری برخوردار باشند و آنان که در تعقل و تفکر برترند، نسبت به فرمان‌های الهی داناترند و آن کس که عقلش کامل‌تر، رتبه‌اش در دنیا و آخرت بالاتر است.

مترادفها

♦ نیازهای طبیعی = غریزی = روزمره = فروتر (مشترک میان انسان‌ها، حیوانات و گیاهان)

♦ نیازهای برتر = فرا طبیعی = اساسی = بنیادین = فراتر (شناخت هدف زندگی - درک آینده خویش - کشف راه درست زندگی)

♦ شناخت هدف زندگی = برای چه زندگی می‌کند؟ = چرا زیستن؟

♦ درک آینده خویش = آینده انسان چگونه است؟

♦ کشف راه درست زندگی = چگونه زیستن = راه زندگی

مرور سریع مهم‌ترین نکات درس

- ❖ احتیاج دائمی انسان به داشتن برنامه‌ای که بتواند پاسخگوی نیازهای او باشد و سعادت بشر را تضمین کند، سبب شده است که در طول تاریخ همواره شاهد ارائه برنامه‌های متفاوت و گاه متضاد از جانب مکاتب بشری باشیم.
- ❖ انسان هم‌چون سایر موجودات زنده یک دسته نیازهای طبیعی و غریزی دارد.
- ❖ نیازهای انسان منحصر به نیازهای طبیعی و غریزی او نمی‌شود. زمانی که انسان، اندکی از سطح زندگی روزمره و نیازهای طبیعی فراتر می‌رود و در افق بالاتری می‌اندیشد، خود را با نیازهایی مهم‌تر از نیازهای طبیعی و غریزی روبه‌رو می‌بیند.
- ❖ این نیازها به تدریج به دل‌مشغولی، دغدغه و بالاخره به سؤال‌هایی تبدیل می‌شود که تا پاسخ آن‌ها را نیابد، آرام نمی‌گیرد.
- ❖ نیازهای بنیادین انسان: ۱- شناخت هدف زندگی ۲- درک آینده خویش ۳- کشف راه درست زندگی
- ❖ اگر انسان این هدف حقیقی (شناخت هدف زندگی) را نشناسد یا در شناخت آن دچار خطا شود، عمر خود را از دست داده است.
- ❖ راه زندگی یا چگونه زیستن، ارتباط دقیقی با دو نیاز قبلی دارد که دغدغه دیگر انسان‌های فکور و خردمند است، به‌خصوص که انسان فقط یک بار به دنیا می‌آید.
- ❖ سؤال‌هایی از قبیل چیستی «هدف انسان»، «آینده او» و «راه درست زندگی»، دغدغه انسان‌های جست‌وجوگری است که برای خود و فرصت زندگی‌ای که در اختیارشان قرار گرفته ارزش قائل‌اند و نمی‌خواهند این موهبت یگانه و تکرارناپذیر را به آسانی هدر دهند.
- ❖ پاسخ به نیازهای برتر حداقل باید دو ویژگی داشته باشد: ۱- کاملاً درست و قابل اعتماد باشد. ۲- همه جانبه باشد.
- ❖ کسی می‌تواند انسان را در پاسخگویی به نیازهای برتر راهنمایی کند که آگاهی کاملی از خلقت و جایگاه او در نظام هستی، ابعاد دقیق و ظریف روحی و جسمی و نیز فردی و اجتماعی او داشته باشد.
- ❖ خداوند هر مخلوقی را متناسب با ویژگی‌هایی که در وجودش قرار داده است، هدایت می‌کند.
- ❖ انسان ویژگی‌هایی دارد که او را از سایر مخلوقات متمایز می‌کند و همین امر سبب شده شیوه هدایت او با سایر مخلوقات متفاوت باشد.
- ❖ با توجه به دو سرمایه انسان یعنی توانایی تفکر و قدرت اختیار، انسان ابتدا درباره هر کاری که می‌خواهد انجام دهد، تفکر می‌کند و اگر به هر دلیلی تشخیص داد که آن کار مفید است و او را به هدفی که دارد، می‌رساند، آن را انتخاب می‌کند و انجام می‌دهد.
- ❖ هدایت خداوند نیز از مسیر دو ویژگی تفکر و اختیار می‌گذرد.
- ❖ خداوند برنامه هدایت انسان را که دربرگیرنده پاسخ به سؤالات بنیادین بشر است، از طریق پیامبران می‌فرستد تا انسان‌ها با تفکر در این برنامه و پی بردن به ویژگی‌ها و امتیازات آن با اختیار خود این برنامه را انتخاب کنند و در زندگی به کار بندند و به هدفی که خداوند در خلقت آن‌ها قرار داده است، برسند.
- ❖ انسان با عقل خود در پیام الهی تفکر می‌کند و با کسب معرفت و تشخیص باید‌ها و نبایدها راه صحیح زندگی را می‌یابد و پیش می‌رود.
- ❖ امام کاظم علیه السلام به شاگرد برجسته خود می‌فرماید: «ای هشام خداوند رسوالاتش را به سوی بندگان نفرستاد، جز برای این‌که این بندگان در پیام الهی تعقل کنند».
- ❖ بهتر پذیرفتن پیام الهی، نتیجه برخورداری از معرفت برتر است.
- ❖ داناتر بودن به فرمان الهی، نتیجه برتری در تفکر و تعقل است.
- ❖ آن کس که عقلش کامل‌تر است، رتبه‌اش در دنیا و آخرت بالاتر است.

نگاهی ویژه به آیات

کتاب و آیه	سوال
﴿وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ﴾	۱- عامل حیات بخش جهان هستی و انسان چیست؟
﴿لنَحْبِي بِهِ بِلَدَّةٍ مَّيْتًا﴾	۲- نعمت گران قدر آب چه تأثیری بر طبیعت و زندگی انسان دارد؟
﴿اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ﴾	۳- عامل حیات بخش روح بشر در آیات چه چیزی معرفی شده است؟
﴿لِإِذَا يُحْيِيكُمْ﴾	۴- پذیرش فرمان الهی که از طریق هدایت تشریحی به ما می‌رسد، چه اثری در زندگی ما دارد؟
﴿اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ﴾	۵- لازمه زندگی مؤمنانه، به هنگام دعوت الهی چیست؟
﴿وَ الْعَصْرِ﴾	۶- کدام آیه بیانگر اهمیت عمر آدمی است؟
﴿إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَ تَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَ تَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ﴾	۷- راه خروج از خسران زندگی در قرآن کریم چه چیزی معرفی شده است؟
﴿إِنَّ الْإِنْسَانَ لِفِي خُسْرٍ﴾	۸- گذر عمر و اتلاف زمان در قرآن به چه چیزی تعبیر شده است؟
﴿إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ﴾	۹- لازمه اختیار داشتن انسان در قرآن چه چیزی معرفی شده است؟
﴿إِنَّمَا سَاكِرًا وَّ إِنَّمَا كَفُورًا﴾	۱۰- انسان پس از مشاهده راه درست زندگی امکان چه عکس العمل‌هایی را دارد؟
﴿رُسُلًا مُّبَشِّرِينَ وَّ مُنذِرِينَ﴾	۱۱- خداوند جهت اتمام حجت با انسان‌ها چه اقدامی نموده است؟
﴿لَنَلَّا يَكُونُ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ تَعْدُ الرَّسُولَ﴾	۱۲- فلسفه ارسال رسولان بشارت‌دهنده و هشداردهنده چیست؟
﴿وَ كَانَ اللَّهُ غَرِيبًا حَكِيمًا﴾	۱۳- ارسال پیامبران براساس کدام صفات الهی منجر به جلوگیری از بهانه‌جویی انسان می‌شود؟

درس در یک نگاه

◆ نیازهای طبیعی و غریزی
 ◆ نیازهای انسان

مانند: آب، هوا، غذا و پوشاک
 «و جعلنا من الماء کل شیء حی»
 «النحی به بلدة میتاً»
 پاسخ به این نیازها را خدا، در جهان خلقت آماده کرده و راه آگاه شدن از آن‌ها را به انسان نشان داده است.

◆ نیازهای برتر، اساسی، بنیادین و متعالی

۱- شناخت هدف زندگی: برای چه زندگی کردن، اتلاف عمر در صورت نشناختن هدف یا خطا در آن
 دعای امام سجاد علیه السلام: «ایام زندگانی مرا به چیزی اختصاص بده که مرا برای آن آفریده‌ای.»
 ۲- درک آینده خویش: باز بودن دفتر زندگی پس از مرگ، زندگی ابدی، نحوه زندگی پس از مرگ، زاد و توشه سفر آخرت
 شعر: «روزها فکر من این است ... به کجا می‌روم آخر ...»
 ۳- کشف راه درست زندگی (چگونه زیستن): ارتباط دقیقی با دو نیاز دیگر، از دغدغه‌های انسان فکور و خردمند است به دلیل یک بار تجربه کردن زندگی در دنیا
 مثال‌ها
 شعر: مرد خردمند هنرپیشه را / عمر دو بایست در این روزگار
 آیه: «والعصر إنَّ الانسان لفی خسر ...»
 آیه: «استجیبوا لِلَّهِ وَ لِلرَّسُولِ اِذَا دَعَاکُمْ لِمَا یحییکم»

۱- کاملاً درست و قابل اعتماد: پاسخ احتمالی نیازمند تجربه است. عمر محدود برای تجربه راه‌های پیشنهادی زیاد، کافی نیست.
 دو ویژگی پاسخ مناسب
 ۲- همه جانبه: ابعاد مختلف ارتباط کامل و تنگاتنگی دارند و نمی‌توان برای هر بُعد برنامه‌ای جداگانه داشت.

۱- آگاهی کامل از ابعاد انسان
 دو ویژگی پاسخ‌دهنده
 ۲- دانستن سرنوشت پس از مرگ

۱- هر مخلوقی را متناسب با ویژگی‌های وجودش هدایت می‌کند.
 ۲- هدایت خداوند برای انسان، از مسیر دو ویژگی تفکر و اختیار می‌گذرد:
 الف) انسان ابتدا درباره هر کاری تفکر می‌کند و در صورت تشخیص مفید بودن و به هدف رساندن، آن را انتخاب می‌کند و انجام می‌دهد.
 ب) انسان با عقل خود در «پیام الهی» که از طریق پیامبران می‌رسد، تفکر می‌کند و با کسب معرفت و تشخیص بایدها و نبایدها، راه صحیح زندگی را می‌یابد و پیش می‌رود.
 حدیث امام کاظم علیه السلام: «خداوند رسولانش را نفرستاد، جز برای تعقل در پیام الهی ...»
 ۳- رابطه عقل و وحی: در کنار هم می‌توانند پاسخگوی سؤال‌های اساسی انسان باشند.
 البته انسان با داشتن اختیار می‌تواند هدایت الهی را برگزیند «شاکراً» و یا راه‌های دیگر را انتخاب کند
 «کفوراً» = ناسپاس

شیوه هدایت خداوند

۴- اتمام حجت الهی بر بندگان با ارسال رسولان برای این‌که بهانه و دستاویز و دلیلی نباشد.
 آیه: «رَسُولًا مَّبَشِّرٍ وَ مُنذِرٍ لِّئَلَّا یكونَ لِلنَّاسِ عَلَی اللّهِ حِجَّةٌ بَعْدَ الرِّسَالِ ...»

81BRN.blog.ir

Alskade.blog.ir

Lantern23.blog.ir

@AhmadReza0_0m